

СЪВРЕМЕННИ ИЗМЕРЕНИЯ НА ОБРАЗОВАНИЕТО НА РОМСКИТЕ ДЕЦА В ОБЩИНА КЮСТЕНДИЛ*

Илона Томова¹, Ирина Вандова,
Станислава Николова

Институт за изследване на населението и човека при БАН

¹ ilonai2000@yahoo.com

Резюме: В статията се анализират проблемите, свързани с интеграцията на ромските деца в образователната структура на община Кюстендил въз основа на проведени качествени изследвания през периода 2014–2015 г.

Вниманието на авторите е концентрирано върху предучилищното образование, ранното отпадане на ромските деца от училище, училищната сегрегация/десегрегация, качеството на полученото образование, професионалното образование и квалификация на ромските деца, които съставляват почти две пети от децата в училищна възраст в община Кюстендил (по експертни оценки). Като особено значими проблеми са изведени неравенството в достъпа до качествено образование за ромските деца, децата от селата, децата в институциите, децата от бедни семейства – проблем, характерен за цялата образователна система в България, който води до възпроизводството и засилването на социалните неравенства и стратификация. В заключение е направен SWOT анализ на образователната система в община Кюстендил, с оглед подпомагане усилията на местната власт за намиране на успешни решения в посока на повишаването на човешкия капитал в общината.

Ключови думи: роми, социално включване, образование, България

Основна цел на представената статия е да анализира проблемите, свързани с интеграцията на ромските деца в образователната структура на община Кюстендил. Като важен фактор за подобряване качеството на живот в дългосрочен план, в контекста на наблюдаваните социално-икономически и демографски промени, са изведени някои основни проблеми, засягащи достъпа до качествено образование, както и качеството на образователните услуги за ромите в община Кюстендил. Вниманието е концентрирано основно върху предучилищното образование, ранното отпадане на ромските деца от училище, училищната сегрегация/десегрегация, качеството на полученото образование, професионалното образование и квалификация на ромските деца. След направен SWOT анализ са изведени силните и слабите страни на образовател-

* Изследването на образователната интеграция на ромските деца от община Кюстендил стана възможно благодарение на финансовата подкрепа на Фондация “VELLUX”.

ната система в община Кюстендил, както и съществуващите възможности и евентуални заплахи пред които местната власт е изправена в усилията си да подобри качеството на образователните услуги за ромите в общината.

Демографската ситуация и потребността от развитие на човешкия капитал¹ в община Кюстендил

По данни на НСИ от преброяването през 2011 г., Кюстендилска област е сред трите области с най-нисък дял на населението на 0–14 години (11.5%) и сред петте области в страната с най-висок дял на възрастното население (22.8% над 65 годишна възраст). Община Кюстендил, в която е концентрирано най-многобройното градско население в областта, се характеризира с по-бързо от средното за страната влошаване на редица основни показатели за демографско и икономическо развитие в периода 1985–2011 г. Особено обезпокоителен е фактът на рязкото намаляване на дела на децата до 14-годишна възраст: броят им през 2011 г. съставлява едва 41.0% от този през 1985 г., а дялът им във възрастовата структура на населението е спаднал с 9.4 процентни пункта.

Таблица 1

Население на община Кюстендил в периода 1985–2011 г.

Възрастови групи	1985 г.		1992 г.		2001 г.		2011 г.	
	Брой	%	Брой	%	Брой	%	Брой	%
0–14	17 155	21.0	14 302	18.3	9 903	14.0	7 033	11.6
15–59	48 876	60.0	47 273	60.3	43 887	62.2	35 267	58.1
60+	15 494	19.0	16 753	21.4	16 783	23.8	18 381	30.3
Общо	81 525	100.0	78 328	100.0	70 573	100.0	60 681	100.0

Източник: По данни на НСИ от преброяванията на населението 1985, 1992, 2001, 2011 г.

При така създадената ситуация дори при най-оптимистични прогнози (никва емиграция от областта, запазване на малко по-висок от средния за страната коефициент на тотална плодовитост в следващите години, понижаване на детската и майчината смъртност и на преждевременната смъртност на лицата до 60 годишна възраст), населението в общината ще продължи бързо да намалява. Усилията на местното ръководство и на локалната общност ще трябва да се съсредоточат главно към повишаване качеството на намаляващия числено човешки капитал като условие за осигуряване на по-високо качество на живота на всички жители на общината.

Тези промени трябва да стартират в една неблагоприятна и влошаваща се икономическа ситуация за общината, при недобра техническа и социална инфраструктура, в условията на нарастваща необходимост от по-големи пенсионни и социални фондове, от изграждане на адекватна инфраструктура за

¹ Под „човешки капитал“ ще разбираме хората в работоспособна възраст с тяхното образование, квалификация и умения (плюс здравното им състояние) (Lutz, Sanderson, O'Neil 2004).